

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., 1/2 an
6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fre., 1/2
an 9 fre., 1/4 an
4 fre. 50 cm.

Foia apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:

Cu şir garmond:
odată 14 fil., a doua
ora 12 fil., a treia
ora 10 fil.

Tot ce privesce foia,
să se adreseze la: Re-
dacţiunea şi admini-
straţiunea „Unirei”
în
Blaş.

Foe bisericescă-politică.

Anul XIII.

Blaş 22 August 1903.

Numărul 34.

P. P. PIU X.

Duminecă în 9 crt. s'a îndeplinit la Roma încoronarea noului cap al bisericii catolice.

Acastă ceremonie a avut loc în mijlocul unor festivități mari și pompoase la cari au luat parte mii de credincioși sosiți la Roma din toate părțile lumii catolice.

Se credea la început, că încoronarea Sfintei Sale Piu X nu se va face acum, din motivul, că reprezentanții acreditați pe lângă Vatican, nu petrec în Roma pe timpul verii, și dacă totuși s'a făcut, e că s'a profitat de prezența în Roma a cardinalilor.

Sperăm să facem o plăcere iubitorilor nostri cetitori, publicând în fruntea acestui număr portretul Papei Piu X.

Din acest prilej Escel. Sa Mitropolitul a trimis preoțimeii archidieceesane următorul circular:

Nr. 4614 1903.

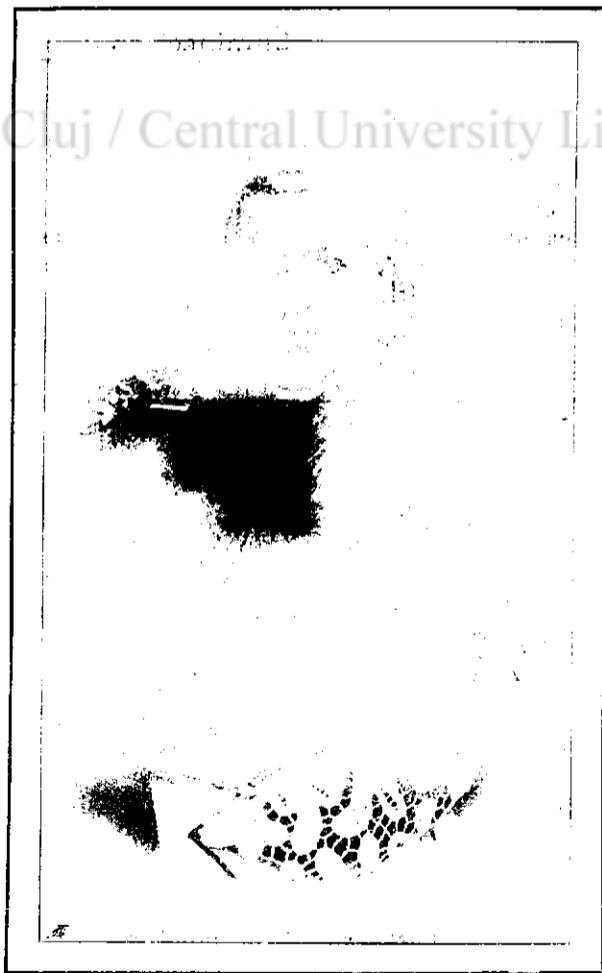
Pe cât de mare Ni-a fost durerea, când înainte cu puține zile, am anunțat trecerea la cele eterne a Sfintei Sale Pontificelui Roman Leon al XIII, pe atât de neesprimabilă ne este bucuria acum, când Vă

putem comunica faptul, că Dumnezeu îndurării și a totă mângâierea a dat nou mire Bisericii Sale îndurerate.

Eminența Sa Cardinalul Ieronim Gotti. Prefectul Sacrei Congregațiuni de Propaganda Fide cu nota din 5 August 1903. Ne-au dat de scire, că Sacrul Colegiu al Cardinalilor S. Biserice romane, întrunite

în conclave, după îndreptățirea ce-i dau sfințele canone, în 4 August 1903, a ales de Pontifice Roman pe Eminența Sa Cardinalul Iosif Sarto, Patriarchul Venetiei, presul cuvios și distins, în etate de 68 ani, carele și-a luat numele de Piu al X-lea.

Fie laudat numele Domnului!

Însciintîndu-Ve despre această fericita alegere a următorului Sfîntului Petru, corifeului Sfîntilor Apostoli: datori Ne simțim, a îndemna Clerul și poporul nostru credincios, ca prin rugăciuni publice și private să deie mulțămită fiescă lui Dumnezeu pentru atăta bunătate, implorând alesului Păstor suprem al Bisericii vietă îndelungată și binecuvîntarea

darurilor ceresci, a căror abundență să-l întărească în îndeplinirea sublimiei sale chemări, de Vicar a lui Christos și Cap a totă Biserica și de Părinte și Învătător a tuturor Creștinilor, povățuindu-l și scutindu-l în aceste timpuri extrem de grele pentru Biserica.

Pe purtătorii de oficii parohiale îndemnându-i în Domnul îi și obligăm, ca îndată după primirea acestui ordin, se aducă la cunoștința poporului credincios alegerea apostolică, celebrând întru mulțămita lui Dumnezeu câte o sfîntă Liturgie solemnă în Dumineca cea mai de aproape, la care sub ieșitul cu sfințele daruri, avem de a începe să pomenim la locul întâiu pe „Preafericitul Părintele Nostru Papa Piu”: apoi imediat după rugăciunea amvonului să se cânte doxologia cea mare și să se cetească rugăciunea de la Litia: „Mântuesce Dómne poporul tēu” etc., și ectenia ce urmează, adaugînd la acea ectenie cuvintele: „Pentru Preafericitul Părintele nostru Papa Piu, pe care Dómne îl dăruiesce sfințelor tale Biserice, în pace, întreg, onorat, sănătos, întru zile în-

delungate, drept îndreptînd cuvîntul adevărului tēu.”

Din ședința Consistorului archiepiscopesc ținută în Blaş la 8 August n. 1903.

Victor Mihályi,

Archiepiscop și Metropolit
de Alba-Iulia și Făgăraş.

Instalarea Episc. Radu.

— Raport special. —

Pe tronul strălucit al Episcopiei de Orade, ocupat de atâtea nume celebre, s'a așezat distinsul Episcop Dr. Demetriu Radu, preot piu, orator distins, bărbat plin de vigore și energie, gata a lupta pentru fericirea și progresul bisericii gr. cat. române și înaintarea scumpului său neam românesc.

Deși instalarea sa a avut un caracter pur bisericesc, și s'au omis toate pompele externe așa de sgomotoase, totuși, sau chiar pentru aceea, noul Episcop al Orădiei i-s'a dat bunul prilej, de a se vedea încunjurat de dragostea neștermită a poporului său credincios și a preoțimei sale culte.

În noul și înaltul său post Ilustr. Dr. Radu va avea foarte mult de lucrat. Biserica și școala, preoții și credincioșii săi privesc la înaltul lor păstor, ca la un apostol, menit să aducă la calea cea adevărată pe fiii resieți. Va fi o muncă grea acesta și va recere o mare încordare de puteri, dar sintem convinși, că noul Episcop nu e omul, care se fugă dinaintea muncii, fie aceea ori cât de grea. Pentru el și azi e neștersă vorba părintelui său: „și lemne de vor tăia pe tine, tu mergi înainte.“

Și va merge, pentru că în această lucrare grea are alături de sine bărbatul distins, ca canonicul-prelat Dr. Lauran, canonicii Șarkadi și Neș, cari de ani îndelungați și-au jertfit totă activitatea lor spre binele și înflorirea diecesei; — are pe mulți protopopi harnici, pe profesorii de la Beiuș, cari cu toții stau gata să se apuce de îndoită muncă la glasul Arhiepiscopului lor. Și acest glas nici nu va întârzia. Episcopul Radu, scie să concentreze pe lângă sine oameni harnici și cu vorba sa dulce scie pătrunde în inimi și electrisa pe toți.

În deplina conștiință a acestora, rugăm Provedința dumnezească să verse din prisosință darul său peste Preasf. Episcop al Orădiei, binecuvântând toți pașii și toate lucrările sale!

Sâmbătă 15 c. n.

Noul Episcop a sosit la Orade Sâmbătă dim. însoțit de canonicul-prelat Dr. Ioan Boroș, secretarul Dr. Dan Fireza, medicul Dr. Iacob Maior și advoc. Dr. Isidor Pop. de la Lugos. Cu trenul de la Cluș, a sosit vicarul Dr. Iacob Radu, de la Hațeg, protop. Dr. Elie Dăianu, de la Cluș și redactorul nostru.

La gară Preasf. Sa a fost întâmpinat de vicarul capitular Dr. Lauran, care l-a primit în numele capitulului, de Rimler K. primarul orașului, care l-a mulțumit de celea 3000 cor. trimise, ca răscumpărare a serbărilor, și destinate deja săracilor și altor scopuri filantropice. — și de Ales. Ghera, esactor dominal. După scurtele cuvinte de salutare, Preasf. Sa a plecat direct la biserica catedrală, unde îl aștepta capitulul, clerul și credincioșii în număr mare. Aci i-se prezintă spre sărutare crucea și evanghelia, și în sunetul cântării: „Etă preotul mare!“ înainteză spre tronul Arhiepiscopului, unde se oprește și primește salutul, ce-l adresează prepos. Teodor Kövály. Răspunzând, mulțumesc de căldura primirii ce i-se face și apoi înaintând spre altar, împarte celor de față întâia binecuvântare.

De la biserică se retrage la școala populară gr. cat. unde și-a stabilit cuartirul, până la renovarea reședinței episcopesci.

Duminecă 16 c. n.

E o zi admirabilă, plină de soare și lumină. Stradalele din jurul catedralei încep a fi tot mai împopulate de preoți și vorba românescă răsună ici colo de printre grupurile, cari se tot înmulțesc. Nu-i adevărat, că preoții noștri nu sciu românesc, sau că vorbesc o limbă rea, ci aceea e cert, că par că li-e frică, să vorbească această frumoasă și melodiasă limbă, pe care părintele protopop Șuta, preot oradan, a arătat-o

în totă splendoră sa cu prilejul adunării Asociațiunii la Baia-mare.

Întrând în catedrala renovată radical de neuitatul Episcop Pavel, am rămas viu mișcat de bogăția de artă și podobă depusă aci. O așa admirabilă biserică românescă încă n'am văzut.

De abia sunase 8 ore și biserica vastă era plină; peste o sută de preoți veniseră, mulți cu familiile lor; apoi comitele suprem Dr. Beöthy L. reprezentanți și delegați de la toate oficiile comitatense și orașenești, armata. Winkler I. episc. titular, ca reprezentantul capitulului latin, delegații ordinului premonstrens. în frumosul ornat alb, și mulți alții. Dintre mireni am observat pe dnii Vulcan, red. „Familii“, Roman, advocat, Dr. Kiss, adv. Dr. Maior, medic, Erdélyi, ingineur, Beiuș, Dr. Isac, Cluș, Dr. Tripou, Bistrița, Dr. Comșa, Szombatság, Dr. Coriolan Pop, Dr. Valean, Dr. Lazar Aur, Dr. Iustin Ardelean, red. „Vulturului“ și alții, a căror nume ne scapă.

La 8^{1/2} preoțimea plécă din biserică întru întâmpinarea Arhiepiscopului; sint 46 preoți îmbrăcați, 2 diaconi, mai mulți clerici asistenți și la 50 preoți, o procesiune imponentă și de totă frumusețe. Într'aceia biserica se umple tot mai mult de credincioși, celea două galerii de laturile altarului sint pline de dame, stratele canonicilor și preoților pline de onorații. De odată se face mișcare, apare crucea și procesiunea intră. Chorul excelent al preparanților, condus de Dr. Leont. Pallade, erumpe în puternicele accente ale cântării: „Iată preotul mare!“ Și apare la sfârșitul cortegiului Episcop. Radu, cu statura-i marelă. Ochiul său strălucesc și fața sa e roșie de căldura emoțiunii. Tote privirile sint îndreptate spre el și de pe buzele tuturor se aud cuvinte de laudă pentru simpatia prezentare a noului Episcop.

Ajuns la amvon se oprește și aci, e îmbrăcat în ornatele sacre, ce strălucesc în pompoasă și prețioasă lor decorație.

După ce se îmbracă, Arhiepiscopul păsește la dreapta spre tronul arhiepiscopesc, și vicarul Lauran începe cermonia instalării. Pomenesc în scurte cuvinte de mórtea

FEUILLETON.

BUNICA NÓSTRĂ.

— Poesie în prosă. —

(† Maria Mossu.)

Ca și un fulger din senin, de odată din depărtări ne vine trista veste: Bunica noastră scumpă nu mai este, ingerul morții a chemat-o în ceruri, iar noi orfanii deplângem mórtea Ei!

* * *

Cât Te-a iubit pe Tine lumea întregă, copiii Tăi iubiți și noi cu toții, pe cari Tu ne numiai „nepoții Tăi“ și noi cu toții îți ziceam „Bunică“.

Ca pe copiii Tăi ne aveași dragi bunică, deși nu ne uneași și legături de sânge, Tu ne iubeași cu dragoste curată, ne ocroteași sub aripile Tale pe toți cei tineri ce vineam la Tine, și pentru toți ai fost „bunica noastră“ iar noi cu toții — am fost „nepoții“ Tăi.

Cu dragoste ne sărutași pe frunte, glumeași cu noi ca și-o bunică bună, și ne certași cu o dulce bunătate, dacă mai rar treceași „nepoții“ pragul, la scumpa noastră „bună“.

* * *

De odată — apoi — o bôlă nemilôsă Te-a doborât la pat Bunica noastră, durerile Ț-au istovit puterea.

Cum ne zimbeași la toți cu bunătate, când lângă patul tău de suferință ne adunam cu ochii plini de lacrimi, și-Ți mângăiași cu dragoste „nepoții“: „acuși . . . acuși voi fi iar sănătôsă, bunica vóstră să va face bine“.

Nădejdea noi, cu Tine împreună, ne-am pus-o în Dumnezeu sfânt din ceruri, rugatu-s'au „nepoții“ pentru Tine, și se părea că Buna noastră scumpă, acuși . . . acuși . . . iar fi va sănătôsă . . . și iarăși va fi bine . . .

Cu dulci nădejdi în inimi am mers unii în depărtări ca — în ciasul revederii, Bunica noastră fi va sănătôsă, și — în neastempăr așteptam vre-o veste, despre Bunica noastră mult iubită, de la „nepoții“ Ei rămași acasă . . .

* * *

Și ne-a venit o veste zdrobitoare, ca și un fulger din senin de odată, că mórtea ne-a răpit pentru vecie de pe pământ Bunica adorată, și sufletul ei candid dus de ângeri salășluiu-s'a în cerurile sfinte!

Lăsatu-t'ai în jale grea copiii, rudeniile Tale mult iubite, pe noi pe toți pe cari Tu cu iubire ne numeai între „nepoții“ Bunică pe toți aceia, ce Te au cunoscut vre odată.

Căți dintre cei cari i-ai iubit Bunică și dintre cei ce Te au iubit pe tine, nu au putut în ciasul morții Tale, un bun rămas să-și iee de la Tine, plângând să te petrecă până la grópă, să înalțe pentru Tine — o rugăciune la Dzeul ceriurilor sfinte, în clipa când ne lași pentru vecie!

* * *

E ciasul trist când te așază în grópă se odichnesci Bunica noastră scumpă, și mulți dintre „nepoții“ Tăi, ca mine, din depărtări nu au putut să alerge la grópa Ta, ca și ei să-ți aducă prinosul lor de jale și durere!

În ciasul când mormintul Te inghite, unul dintre nepoții Tăi Bunică, plângând rostesc-o caldă rugăciune pentru odichna-ți vecinică Bunică

Din sinul celor drepti, Tu suflet nobil, — Te rógă și Tu pentru noi Bunică.

Emilian.

Episc. Pavel și numirea Episc. Radu, dispunând să se cetască prealalta diplomă de denumire a Majestății Sale, pe care secretarul Dr. Bulcu o cetește în textul magiar și traducere românească. Publicul ascultă în picioare, aclamând la sfârșit pe Episcop. După cetirea decretului, la invitarea prelatului Dr. Lauran. Episcopul pășește în fața altarului, unde îngenunchind, recităză formula de jurământ față de Sfântul Scaun apostolic al Romei. E o liniște profundă și glasul Episcopului se aude clar și hotărât.

Când recitarea se termină, dr. Lauran strigă: „Să trăiească la mulți ani!“ și ca un echo repetit, strigatul e repercutat de mărețele zidiri a sfântului locaș. Episcopul ocupându-și locul, dr. Bulcu cetește pe rând buletul Sf. Sale Papa Leo XIII de dto 7 Iuliu 1903, îndreptate către Majestatea Sa. Mitropolitul, Capitlul clerul și poporul dieceșii de Oradea-mare. A făcut o plăcută impresie în public bulla adresată Mitropolitului, în care mereu se pomenia de „biserica Românilor din Oradea-mare“.

Terminându-se cetirea acestor însemnate acte, ilustr. Sa Dr. Lauran, suind amvonul adresază, Episcopului un cald salut, ca celui ce e pus în capul dieceșii de Oradea, și îi resignază totă jurisdicțiunea peste dieceșă. În frumosul seu discurs, Lauran face o revistă a episcopilor, cari au stat pe tronul arhieresc și pomenesc cu multă pietate numele Episc. Pavel, devenit nemuritor prin faptele sale de o neîntrecută dărniciție. La amintirea numelui neuitatului episcop, oratorul e inundat de lacrimi, și lacrimi lucesc în ochii Episcopului și a tuturor celor prezenți. Continuând Lauran dă expresiune bucurii, ce a simțit clerul și poporul dieceșii oradane, când a aflat, că pe acest tron arhieresc va urma un ast fel de bărbat, cum e Episcopul Radu. Dorește, ca și în noua-i demnitate, să îndeplinească ast fel de fapte, cari să-i scrie numele cu litere de aur în istoria dieceșii; să lucre și se păstreze mărețele instituțiuni fundate de antecesorii săi, pentru ca la înfricoșata zi a judecării să poată răspunde cu Sf. Paul: Luptă bună m'am luptat, cursul am plinit, credința am păzit, și ast fel să câștige cununa neveșezită a mării.

Terminând, dr. Lauran sărută Episcopului mâna, iar acesta îl sărută pe față. Întreg clerul de față, presintă Episcopului omagiul fidelității, sărutându-i mâna.

Se facu liniște pe o scurtă clipă. Privirile tuturor se îndreptau pline de curiositate spre figura simpatică a Episcopului care se pregătea să vorbească. Toți doriau să-l audă totă vorbele, să nu-i scape nimic din ceea ce el va spune. Și Episcopul, începând cu voce clară și sonoră: „Venerat Capitlu, iubiți frați!“ și glasul lui ajungea până în colțurile celea mai depărtate și petrundea în ascunsurile inimilor. Începu a spune de fericitul Episcop Pavel, de serbările mărețe ale Iubileului său, și de doliul profund, ce cuprinse toate inimile românilor, când se lăși ca un fulger scirea de mărtea-i neașteptată. Și cel ce a jertfit milioane pentru biserică și neamul său, dorme în biserică din Slatina, și pe mormântul său stă frasa, mai elocventă, ca orice elogiu: trăind în lume a făcut numai bine. Și acum, când grația Majestății sale l'a ales să ocupe acest scaun văduvit, cu frică suie treptele acestui tron așa de ilustru, are înse încredere în ajutorul lui Dumnezeu, fiind că programul său e: Evangelia lui Christos, iubirea nefățărnică față de toți.

Și când e la începutul activității sale pastorale, gândul său cel dintâiu e la Roma.

Și cu un entuziasm, ce nu se poate descrie, răpit, ca într'o sublimă estasă, face elogiile Romei eterne. Continuând spune, că dacă este ceva mare, nobil și înalțător într'u mică inimă sa, Romei o datoră; și de aceea, nu numai pentru că a depus jurământul sacru cu puțin mai înainte, ci și în recunoștință și ca o dovadă de adinea s'a convingere, va ține, va pro-

povadi și va cultiva cu toate forțele sale învățăturile Romei catolice, ca cel mai supus credincios al Sfântului Scaun Apostolic, ca plin de venerațiune și de de iubire față de acela ce acum s'a suit pe acelaș glorios Scaun, față de Pontificele Papa Piū al X.

Se întorce apoi cu gândul către Tronul prealalt al Regelui Apostolic Francisc Iosif I. Și prin cuvinte înalțătoare dă expresiune loialității, fidelității și devotamentului seu nețărmurit, pentru că, deja acum a doua oră l-a rădicat pe el, dintre fil umiliți ai poporului, la o demnitate așa de mare.

Întreg publicul a fost răpit de aceste cuvinte la o însufletire așa de mare, în cât nu se poate spune.

Pentru toți aceia, — continuă vorbitorul cari de la țermurii Adriaticei până de parte la înalțimile Carpaților și prin văile marilor fluviu ale patriei: Dunăre, Tisa și Murășul, vedem razele sôrelui, loialitatea, fidelitatea și alipirea către înalțul Tron se manifestă și este un sentiment de venerațiune către sta Corôna a Sf. Ștefan întâiul Rege Apostolic al Ungariei.

Și drept aceea într'un moment așa mare pentru dînsul, își ține de scumpă datorință a se închina cu spiritul înaintea acestei sf. Corône, dorind, ca gloria și strălucirea ei, pentru care părinții nostri s'au luptat împreună cu frații lor, timp de o mie de ani, să crească de-a pururea în glorie și mărire.

După aceea, ca episcop sufragane al Scaunului mitropolitan de Alba-Iulia și Făgăraș, declară, că va cultiva și în viitor legăturile sacre de dragoste și de frățietate cu întregul episcopat al acestei sf. Mitropolii, pentru susținerea și înflorirea sf. Uniri bisericășii cu biserică Romei, convins fiind, că poporul românesc al acestor patru dieceșe, numai în această sfințită unire bisericășă își poate afla și în venitor mântuirea și înalțarea sa.

Se întorce apoi către Capitlul clerul și poporul dieceșii de Oradea-mare și cere sprijinul lor întru suportarea grelei sarcini și împlinirea marelui misiuni, ce i-s'a încredințat.

Spre capetul vorbirii amintese în cuvinte înflăcărâte, că după ce programul episcopilor bisericei lui Christos este Evangelia, și după acel principiu fundamental în aceeași Evangelie este dragostea și iubirea către Dumnezeu și către deapropiele, fără nici o deosebire de limbă, de credință de convingeri și de alte raporturi sociale îi îndemna pe cler și pe popor, ca această dragoste să o cultive și mai de parte din toate puterile lor. Și ast fel se mențină toți frățietate și buna înțelegere spre binele și fericirea unuia și aceleiași patrii scumpe și iubite de o potrivă mamă tuturorora.

Apoi imploră prin cuvinte pătundătoare binecuvîntarea Domnului, ca intențiunile sale bune și curate, cu cari s'a suit pe acest Tron episcopesc, să le poată realiza, și ca barem de parte să poată pași pe urmele marilor Archierei, cari atâta strălucire și mărire au vârsat prin faptele lor peste acest sf. Scaun episcopesc al dieceșii gr. cat. de Oradea-mare.

Ovațiuni des repetite și aclamări unanime însoțiră pe ilustrul Archiereu, până la ușa altarului, spre care se îndreptă spre a celebra sta liturgie. Am vădut lacrimi de fericire strălucind în ochii mulțimii, lacrimi de bucurie și îndestulare, că știu pe un vrednic bărbat pus pe scaunul episcopesc.

Liturgia se începe la 11/2 ore și durează până după 12. Sub tot decursul stei liturgii, cântările armonioase ale corului preparamanților, condus de dr. Pallade, a înalțat sufletele spre tronul eternului Părinte.

După celebrarea serviciului divin, Archiereul, însoțit de canon. Lauran, face visite comitelui suprem, vice-comitelui, pre-

positului catolic și comandantului, iar la ora 1. Întrunesc la un prânz intim pe ôșpetii săi, veniți la Orade pentru această festivitate, pe membrii capitlului, profesorii de la Beiuș de față la aceste serbări și pe alții, cu toții 40. persoane.

În decursul zilei din toate părțile au sosit telegrame de felicitare, Episcopul însuși a trimis telegrame omagiale: Pontificelui, Majestății Sale, ministr. de Culte și Mitropolitului.

Luni 17 c. n.

A doua zi la 10 ore s'a ținut consististor plenar, fiind prezenți canonicii Kőváry, Lauran, Sarkadi și Neș și vre-o 20 asesori esteri.

Deschidând ședința Episcopul mulțemesce de dragostea, ce-l s'a arătat și pe care o privește ca o incuragiere pentru viitor. Spune că a venit cu cele mai bune intențiuni și cere ajutorul lui Dumnezeu ca să poată ține cu tărie la instituțiunile create de antecesorii săi. „Când nu va fi dreapta va fi stînga, când nu vor fi brațele, cu dinții le voi ține și nimic nu va lăsa să piară“. Pentru ca să cunoască starea dieceșii și a afacerilor, spune, că a rugat pe vicariul capitular de până aci, să-i pregătească un fel de raport și trebuie să accentueze osebita sîrguință, ce și-a dat-o acesta spre a face destul acestei cereri. Se rogă de asesori să-i stele într'ajutor, ca să poată duce înainte afacerile acestei dieceșe.

Respunde protop. Antal, făcând declarația solemnă, că ei vor fi tot de una întru ajutor și-și vor jertfi toate puterile spre prosperarea bisericei.

Episcopul numese apoi de vicar general pe canonicul Dr. Aug. Lauran, iar întru aducere aminte de intronizare sa imparte următoarele distincțiuni: archidiaconi onorari numese pe vice-archidiaconi: Ales. Bozintan, George Șuta, și Ioan Gențu. — asesorii consist. pe vice-arch. Antoniu Gitta, George Daraboș, Aug. Târziu și Ioan Cosma, — vicearch. onor. și asesori consist. pe prof. de la Beiuș: Victor Borlan, și Ioan Fersigan, și pe prof. de prepar, Dr. Leont. Pallade, apoi asesori consist. pe Ioan Boros, canonic Lugos, Dr. Iac. Radu, vicar Hațeg, și pe redactorul nostru.

Secretariul Dr. Cornel Bulcu, cetește apoi un lung și amănunțit raport despre afacerile pendente din dieceșă. Raportul e ascultat cu viuă atențiune și Episcopul promite a se folosi de prețioasele date din el în compunerea unei pastorale ce va adresa în curînd clerului. Ședința se termină după 12 ore, la 1 e prânz, la care sint invitați toți cei prezenți. Și azi, ca și ieri se ridică mai multe toaste, din cari se reogîndă bucuria sufletescă, ce se simt fi dieceșii de Oradea, știindu-se sub stăpânirea unui așa Archiereu Ilustru.

Ajute-i ceriul ca nădejdiile puse în el să se realizeze și așteptările clerului să se împlinescă, ridicându-se prin faptele sale alături cu marii Episcopi Vulcan și Pavel.

Reportor.

Adunarea Asociațiunii.

Vorbirea de deshidere rostită de dl Parteniu Cosma, delegatul comitetului central, la adunarea de la Baia-mare.

Onorată adunare generală!

După un deceniu de reculegere, sub absolutismul ce a urmat desființării jugului de iobăgie, carele de secolii îl purta poporul nostru, și al privilegiilor de națiuni și religiuni „recepte“ cari mai bine de 400 ani au degradat la stare de heloți pe Români din Transilvania, atât ca națiune cât și ca religiune, — îndată ce începuse

a se ivi pe orizontul patriei noastre o rază de speranță a vieții constituționale. 170 de fruntași români din Transilvania, în frunte cu prelații lor, la 10 Maiu 1860 înaintară o petițiune la guvernul transilv. ca să le permită „ținerea unei adunări consultative în Sibiu” în scopul de a înființa o reuniune reclamată de spiritul timpului, „a cărei chemare se fie lățirea culturii poporului și înaintarea literaturii cu puteri unite”, în sinul poporului român din Transilvania.

Resolvată această cerere din partea Cancelariei aulice transilvane, s'a convocat conferența pe 21 Martiu 1861 la Sibiu, unde sub presiunea episcopului Andrei baron de Șaguna s'a redactat primele statute ale „Asociației transilvane pentru literatura română și cultura poporului român”, aprobate prin preafinalta decizie din 6 Sep. 1861 a M. Sale gloriosului nostru Rege Francisc Iosif I.

În puterea acestor statute s'a constituit Asociațiunea noastră în adunarea generală, care a avut loc în Sibiu, în zilele 4—7 Novembre 1861.

Cu mândrie admirăm și astăzi — după 42 de ani entuziasmul cu carele fruntașii Românilor transilvăneni au inaugurat Asociațiunea noastră.

Se nu mi-se facă imputări pentru că aci, la periferia românismului din patria noastră, în o localitate, carea la înființarea „Asociației” nu aparținea teritoriului ei, voiū cita unele părți din cuvântările rostite la primele ei adunări generale, fiind acelea instructive și pentru generațiunea actuală și pentru cele viitoare.

„Se pôte” — zice Șaguna în cuvîntul de deschidere al conferenței din 21 Martiu 1861 — „Se pôte, că cine-va îmi va înfățișa starea cea strălucită a Romanilor vechi și monumentele cele strălucite ale măririi lor, de care țara noastră este plină, și esamănându-o cu starea noastră de astăzi, carea e destul de deplorabilă — va gândi: de ce se întreprindem un lucru mai mare spre cultivarea națională? de ore ce este posibil, că va veni un timp barbar, care lucrările noastre le va nimici și nația o va degrada la sorte de sclăvie. Așa este! căci nime nu pôte trage la îndoială, că aceea ce odată s'a întâmplat în lume nu s'ar puté întâmpla mai de multe ori. Totuși eu sum de acea părere, că monumentele materiale ale unui period cult se pot nimici prin mâni barbare, și o nație liberă se pôte lipsi de libertate prin nisce legi draconice; înse monumentele spirituale și moravurile cele morale, pe cum și valoarea lor rămân pentru toate timpurile neresturnabile, căci acestea sunt mai pe sus de ori ce putere silnică și fizică. De ele nu se pôte atinge mâna barbarului, furul nu le pôte fura, moliile nu le pot mânca. Fiind așa dară problema noastră: a înainta literatura, cultura, industria și agricultura națiunii noastre, adecă a înainta starea spirituală și materială a poporului nostru, vrem a deștepta prin mijloce naționale facultățile, va se zică cugetările cele senine și serioase în poporul nostru, ca se cunoscă ființa și destinația sa și se o scie întrebuinta spre tot binele, pe cum și alte nații fac astăzi acestea, și pe cum este spiritul cel civilizat satoriū al secolului nostru. Darurile lui vor garanta viitorul cel mai ferice al mult

cerceții noastre națiunii, și o vor feri de niște lovituri ucigătoare de de religia și limba ei. Aceste convingeri mari să ne însuflețescă, dlor, pe noi toți și atunci tare cred, că Ceriul va încorona cu flori de mângăiere întreprinderea noastră și va asculta rugăciunea mea, prin care eu cerindu-me îl rog, ca se reverse binecuvântarea sa asupra Asociațiunii noastre, căci tot darul desăvârșit de sus vine de la părintele luminilor”.

Iar eruditul nostru filolog Timoteiu Cipariu, în memorabilul său discurs, rostit în adunarea constituantă din 4 Nov. 1861 într'altele ast fel ne încurajază:

„Însă din toate aceste ruine prevedința ne-a conservat încă în aceste dureri cumplite un tesaur neprețuit, care nu ni l'au putut răpi nici sabia învingătorului, nici cruzimea tiranului ce domnea pe corpurile noastre nici puterea fizică, nici politica infernală, — un tesaur născut cu noi de la țitele maicei noastre, dulce ca sărutările măicuțelor când ne aplecau la sinul lor, tesaur mai scump de cât viața, tesaur, care de l'am fi perdut, de l'am perde, de vom suferi vr'odată, ca cine-va cu puterea, au cu înșelăciunea, au cu momelile se ni-l rapescă din mâinile noastre, atunci mai bine, mai bine să ne înghită pământul de vii, să ne adunăm la părinți noștri cu acea mângăiere: că nu am trădat cea mai sumpă ereditate, fără de care nu am fi demni de a ne mai numi fiu lor — *limba românească*”.

„Nu voiesc a mă întinde mai departe, măcar că multe s'ar mai puté zice și aduce din viața poporului român, ce demustră învederat, că deșerte sînt toate sperările, iluziunile, visurile, în deșert toate sofismele și machinațiunile tuturor, cari mai duc și trag sperare, că dără-dără din român vor puté face alt popor. Un razim naționalității române se implântă astăzi și sperăm că asemenea razime de astă și de alte forme se vor implânta și de aci înainte, și mai mult și mai puternic”.

Și speranța înflăcăratului savat român în mare parte s'a realizat. În scurt timp spiritul deșteptat la înființarea Asociației a creat Asociațiunea națională din Arad, Societatea pentru crearea unui fond de teatru român, Academia română, Asociațiunea pentru cultura poporului român din Maramația, mai multe Reuniuni de femei române, apoi o mulțime de institute de credit economice, Reuniuni preoțesci, învățătoresci, industriale, comerciale și agronomice — toate cu mențiunea de a înainta dezvoltarea culturală și economică a poporului, român, — tot atâta razim al naționalității române din patria noastră.

(Va urma.)

Corespondințe.

ASOCIAȚIUNEA MARAMURĂȘANĂ.

Sighet 11 Aug. n.

Asociațiunea pentru cultura poporului român din Maramurș și-a ținut adunarea sa generală în 7 crt.

Sala spațioasă a școlii gr.-cat. române din Siget s'a împlut de inteligenți mireni și preoți.

Înainte de adunarea generală s'a ținut ședința comitetului asociației, în care s'a primit elevii în conviciul asociației pentru anul școl. venitor.

Cu toți s'a ținut 20 elevi parte pe lângă întreg, parte pe lângă jumătate stipendiū.

Dintre cei stipendiați cei mai mulți sînt fiu poporului și a docenților din Maramurș.

Pentru întreținerea lor va șpese asociațiunea mai patru mii corone.

De 17 ani, de când asociațiunea a deschis conviciul său, a șpeseat cu întreținerea elevilor aproape 100 mii de corone, și a scărițat din datoria contrasă cu zidirea conviciului 12 mii corone.

Conviciul asociației este edificat în piața cea mare a orașului și astăzi valorează 80 de mii corone.

Institutul acesta este o binefacere mare pentru poporul din Maramurș.

Mulțamită adîncă datorese Maramurșienii, Spectalului Domn Dr. Ioan Mihályi protofiscal comitantense, care a zelat neșpus de mult pentru înființarea și ridicarea acestui institut, și care și astăzi se ostenește foarte mult pentru înaintarea binelui poporului din Maramurș.

Ședința adunării generale a deschis-o maritul Domn Petru Mihályi, ablegat dietal, care deja aproape de două decenii conduce cu rară înțelepciune asociațiunea din Maramurș.

Obiectul prim a adunării generale a fost alegerea oficialilor asociației și a membrilor din comitet.

S'a ales cu aclamare președinte: Petru Mihályi, vice-președinte: Tit Bud. vicar, cassar: Dr. Ioan Mihályi, controlor: Dr. Ilie Mariș, avocat, notar: Ioan Doros, preot în Sat-Slatina; iar în comitet s'a ales 9 membrii dintre mireni și 9 dintre cler.

S'a cetit raportul despre revisiunea rațiunilor asociației și s'a constatat, ca în 1902 asociațiunea a avut percepțiune 8121 cor. 17 fil., eroğațiune 8066 cor. 95 fil.

Rațiunile s'a aflat corect deduse și documentate, dănduse cu mulțamită absolută cassarului Dr. Ioan Mihályi.

Din taxele de membrii și din ofertele benevole a intrat 723 corone.

Vicariului, ca vice-președinte al asociației i s'a dat impoternicire a face colectă de bani și de bucate în favoarea conviciului.

Vicariul, ca directorele conviciului a referat despre starea conviciului, purtarea morală și progresul elevilor din conviciu sub decursul anului trecut.

Atât portarea morală cât și progresul elevilor au fost bune.

La postul de prefect al conviciului, devenit vacant prin mórtea lui Victor Berinde, s'a ales Vasiliu Ilmiczky, capelan vicarial; iar de vice-prefect s'a ales Ștefan Darabanth iurist de cursul al doilea.

Domnul cassar espune, cum că s'a scărițat deja toate datoriile flotante a asociației și s'a platit în anul trecut 2000 corone și din datoria de la fondurile diecesane din Gherla contrasă cu ridirea conviciului, și acum asociațiunea are la Gherla încă o datorie de 17 mii corone, din care din an în an se vor scărița 2000 corone.

Se primesce propunerea Domnului Dr. Ioan Mihályi, pentru a se înființa un organ a asociațiunii, adică o foie, în care să se descrie istoricul asociațiunii, să se publice protocoalele ședințelor comitetului și a adunărilor generale și unele lucrări menite pentru promovarea culturii poporului român. Redactarea foiei a primito vicariul Tit Bud.

Ast felii își implinesce asociațiunea acésta datorințele sale față de poporul român din Maramureș.

Dinsa este cea mai veche asociațiune română din patrie, de ore ce s'au înființat în 1861 și a susținut în restimp de 10 an o preparandie română cea dintâiu, în diecesa Gherlei, apoi a deschis conviciul, din care deja a ieșit mulți bărbați harnici mirenii și preoți, cari pôte ar fi fost perduți pentru natiea, dacă nu era institutul acesta.

Sperăm, că va veni timpul, când în acel institut vor încapa toți elevii, cari studiază în institutele de învățămînt din Siget.

Correspondentele.

Maria Hossu n. Szebeni.

Duminecă d. a. cruda mörte a răpit din brațele iubitoare ale Dnului Episcop al Lugosului, pe buna și neprețuita sa mamă, cauzându-i o nespūsă durere, chiar acum, când darul Preabunului Dumnezeu și-a revărsat din prisosință, binecuvîntarea Sa peste el. Cine dintre ómeni ar mai puté să repare grozava pierdere ce a îndurat și să-l vindece de teribila lovitură, de care a fost ajuns?

Cerce inse alinarea durerii sale, în jelea, ce a cuprins întregă societatea blășană, prin pierderea acésta așa de neașteptată; ușureze-i chinurile despărțirii, de aceea care a fost tot de una ângerul său ocrotitor, partea ce a luat la nenorocirea-i înțeligița română din Sibiu și din Blaș și vechii sei concetățeni din Oșorhei.

Corpul neînsufletit al defunctei a fost transportat Luni d. a. la gara din Sibiu în prezența unui distins public. Nóptea la 2^{1/2} a ajuns la Blaș, unde numeroși domni și dame, au ținut să fie de față la sosirea trenului, spre ași uni rugăciunile sale cu ale preotului *Iuliu Nistor*, care a binecuvîntat osemintele ei, iar Marți dim. a sosit la Oșorhei, de unde însoțit de un lung și pompos cortej, a plecat spre biserica parochială, în sunetul tristelor melodii și a clopotelor de la toate bisericile. Era senin ca sufletul ei curat și era cald, ca dragostea, ce ea avuse față de toți. Ajuns în biserica frumos ornată s'a început serviciul divin. Au celebrat 15 preoți, pontificând Ilustr. *I. M. Moldovan*. Cuvîntul funebru a fost rostit de canon. *Dr. Is. Marcu*. Din Blaș, unde mult regretata întrunise dragostea tuturor, o însoțiră în acésta tristă cale: prepos. *Moldovan*, canonicii *Dr. Szmigelski* și *Dr. Marcu*, *Silv. Nestor*, și soția, *A. C. Domșa* și soția *I. F. Negruț*, *Brut Hodosiu*, *Papiu Emil Viciu*, *Precup*, *Flaviu Domșa* și *Pecurariu*, se mai adunaseră mulți preoți din jur, cari își aduceau cu drag aminte de

buna lor protopopésă. Biserica parochială din Oșorhei a atrnase flamură de doliu, căci repausata făcuse o fundațiune de 3000 cor. în favorul acelei biserici. Reuniunea femeilor române din Blaș, a cărei membră în comitet fusese defuncta a fost reprezentată la înmormîntare prin Dna *Livia Domșa*, *Di I. F. Negruț* și *A. C. Domșa*, cari esprimară familii adinei regrete, aducându-i la cunoștință, că Reuniunea în loc de cunună, a pus basă la un fond pentru ajutorarea copilelor sêrace de la școla de fete din Blaș.

Femele pie, ânger de bunătate, va avé parte cu dreptii în eterna viață de dincolo de mormînt. Trimitem sincere condolente nemângâiaților ei fi *Vasile*, episcopul *Lugosului* și *Elena* măr. *Ioan Culea* și fiului lor *Aurel*.

Fie amintirea ei eternă!

Noutăți.

Consistoriul plenar s'a ținut Sâmbătă în 15 August. S'au prezentat la ședință pe lângă *Rss. canonici* și *asesorii consistoriali* din gremiu și 15 purtători ai oficiilor protopopești. Faptul acesta a fost relevat și de *I. P. S. Di Metropolit*, care în vorbirea de deschidere și-a ținut de plăcută datorie să mulțămescă *P. On.* membrii esteri ai consistoriului, că chiar acum în toiu lucrului de veră au binevoit a participa la ședință, dovedind prin acésta alipire față de aședămintele și dragoste cătră interesele s. noastre Biserice. *P. On. Stefan Pop* a raportat despre progresul în studii a stipendișilor din diversele fundațiuni administrate de *Venerabilul Capitu Metropolitan* în a. scol. 1902/3. Au beneficiat 134 de studenți: 5 mediciști, 35 iuriști, 6 tehnici, 2 cadeți, 1 comercialist, 1 montanist, 4 preparanți, 77 gimnasiști și 3 eleve a școlei de fete. Suma tuturor stipendiilor este 31244 cor. Pentru a. scol. 1903/4 s'au dat în concurs 40 stipendii. *M. On. Emil Viciu* aréță, că 8 studenți au concurat după stipendiul din f. „*Seminarul junimei*“. Pa obținut *Victor Vancea*, stud. cl. V gimn. avînd să locuiescă în Internatul de băieți. Pentru a fi primiți în Internatul de băieți au petiționat 123 studenți. Au fost primiți 116, între cari vor fi 99 cu plată întregă, 7 bursieri de ai fondului *Vancea* și 10 bursieri din f. *Br. Ursu*. În Internatul de fetițe au fost primite 18 eleve de ale școlei de fete. Pentru primirea în cler au suplicat 39 de studenți, 11 au fost respinși de la început neavînd testimoniu de maturitate în ordine ori fiind din altă diecesă. Din cei rămași abia 12 au putut fi primiți. Cei primiți sunt: 1. *Alexandru Rusu*, din Șeulia de câmpie, va merge în seminarul central din *Badupestă*. 2. *Adrian Oțoiu*, din *Cetea*. 3. *Aurel Esca* din *Porumbacul superior*. 4. *Gavrilă Hîntea*, din *Băla*. 5. *Emil Pop Masca*, din *Tritul superior*. 6. *Clemente Petrașcu*, din *Drâmbariu*. 7. *Laurențiu Nicoră* din *Lupșa*. 8. *George Nicora*, din *M. Gheșă*. 9. *Septimiu Sever Popa*, din *Cergăul mare*. 10. *Victor Stoica*, din *Veneția inf.* 11. *Emil Petran*, din *Almașul mare* și 12. *Aurel Gajia* din *Șionfaiău*.

Zina născerii Majestății Sale Francisc Iosif a fost serbată la noi cu pompă obicinuită. La liturgie a pontificat *Esc. Sa* cu numărósă asistință. La 12 ore clerul din gremiu s'a prezentat înaintea *Metropolitului* rugându-l ca să înainteze omagiala lor felicitare și urări pentru îndelunga viață a bêtărânilui *Monarch*. La 1 oră a fost prânz festiv la *Esceleția Sa*.

Noul principe al României. La 18 crt. n. prințesa *Maria* a născut la *Sinaia*, în castelul *Pelișor*, un prunc care va primi în botez

numele de *Niculae* și va avé de naș pe țarul *Rusiei*. Sănătatea mamei și a pruncului e escelentă. Bucuria în regatul vecin e foarte mare. Maj. Sa *Regele Carol* a adresat din *Gaistein* o lungă telegramă de felicitare principelui *Ferdinand*.

Hymen. *Dr. Emiliu Hățegan* și *Letiția Farkas*, fidațați.

Expoziția pictorului Smigelschi. *Di Octavian Smigelschi*, profesor și pictor, a espus lucrurile sale de pictură religioasă în sala cea mare de gimnastică din loc. Expoziția Dnului *Smigelschi* va fi deschisă Duminecă în 30 August n. la orele 10 a. m. Noi am privit lucrările *D-Sale* de repetite ori încă în cursul aranjarii, și acelea în tot de una ne-au fermecat în sensul cel mai nobil al cuvîntului. Ele sînt exclusiv opere de pictură religioasă, ținute în stil bizantin. Anume planurile de pictură a catedralei din loc. unele în schiță, altele în maximă originală; apoi câte-va planuri de iconostase foarte interesante. Pictura Dnului *Smigelschi* este vigurosă, plină de viață și în același timp plină de pietate. În tot, și în parte, denotă un talent ce merită tot cuvenitul respect al ómenilor de bună, imparțială și adencă pricepere, un talent bine cultivat un talent de o forță deosebită, manifestat și conșci și pasionat. În general *Di Smigelschi* ni-se presintă ca unul, care este stăpân abil peste toate criteriile de artă picturală. Penelul său este întru toate corect și plin de înțeles. Dibăcia rară a desemnului, înfrățirea fericită a colorilor, măestria perspectivei, combinarea și dispozițiunea judicioasă a părților la prima vedere ne umplu de o legitimă mândrie națională, că și nōnă ni-s'a dat să avem un pictor adevărat bisericesc, care s'a ridicat sus, foarte sus peste toți pictorii de acest gen ce l-am avut până acum. Un reputat profesor universitar din *București* vîdînd pictura Dnului *Smigelschi*, s'a esprimat foarte elogios asupra ei, zicînd că *Di Smigelschi „la Români este unieul pictor cu mare viitor pe terenul picturii bisericesci“*. Fiind expoziția Dnului *Smigelschi* o expoziție, nu numai interesantă dar și foarte instructivă, recomandăm cercetarea ei din totă inima.

Petreceri. Tinerimea română din *M. Uióra* și împrejurime invită la petrecerea de vară ce o va aranja în 28 August n. în *Pavilionul de vară* a hotelului „*Erarial*“ din *M. Uióra*. Venitul curat se va da pentru edificănda biserică română din *Murș-Decea*. — *Inteligița română din Sânpetru* de câmpie invită la petrecerea de vară ce o va aranja *Vineri* la 28 August st. n. a. e. cu ocașiunea adunării generale, a despărțemîntului XV. (*Mociu*) al „*Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român*“. Venitul curat este destinat în favorul bisericii.

Mulțumită publică. *Esceleția Sa* înalt *Preasfințitul Domn Arhiepiscop și Metropolit Dr. Victor Mihályi de Apșa*, luând în considerare miseria credincioșilor gr. cat. din parochia *Ciuc-sângeorgiului*, și pe lângă acésta neobosita lor stăruință pentru bunăstarea și înflorirea bisericii și parochiei, pe acésta basă, cu ocașiunea edificării caselor parochiale ca un generos și *Preabun Părinte* s'a îndurat prea grațios a dărui din cassetă proprie 100 (una sută) cor. Din acest motiv ne luăm cutezanță a ruga pe *Esceleția Sa*, ca și pe acésta cale să primescă mulțumitele noastre celea mai sincere, implorînd tot odată de la *Cerescul Părinte*, ca *Esceleției Sale* să-i răsplătescă cu bunătațile sale celea ceresci și să-i dăruiască zile senine și îndelungate. *Sângeorgiu* în 16 Iulie 1903. În numele curatoratului: *Ioan Alexandru*, paroch gr. cat. și *Georgiu Răvid*, curator primar.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente

de
limba legionarilor din castru.

(Continuare.)

De sub cureana bătută atârnau ca podobe și ca întărire câte-va curelușe (4—6) slobođite în jos și bogat împodobite cu bumbi și cu inele de metal. Curat așa au feciorii noștri de la sate. — Cingătorea — cureana — deși purta sabia și cuțitul, totuși face parte și din:

II. Imbrăcăminte.

Din numirile îmbrăcămintelor ostășesci am păstrat verb.

16. *imbrac*, exclusiv pentru clasicul *induo*, făcut din substantivul *bracca*, vesmint ostășesc al legionarilor mai ales din provinciile și însemnă nădragi, ițari. Din *bracca* avem derivatele: brăcină, brăciri sau brăcii, îmbrăcin, brăcinariu, îmbrăcăminte. Probabilă este numirea:

17. *șubuță*, din *subucula*,¹⁾ o cămașă de lână, ce o îmbrăcau pe sub tunică (Suct. și Hor.) Mai puțin probabil este numele:

18. *șubă* din *sagum*, manteluța ostașului roman.

19. *calțun*, din verb. *incalț* și acesta din *calceus*, de unde și *calceamentum* = încălțăminte, nume mai vechiu de cât *caligula*, ce purtau ostașii sub imperatorii.

20. *cămășă*. Era ceva special la ostași cămășă de in (*linea*). S. Isidor XIX, 22, 29 și S. Hieron. ep. 64, 11. însemnă aceste: „solent militantes habere *lineas*, quas *camisias* vocant” = „ostașii obișnuiesc o haină de in, care o numesc *camisia* = cămășă.”²⁾

Resumând vedem, că din numele hainelor s'au păstrat ale celor mai principale până astăzi în portul românului țaran. adevă: cămășă, șuba sau șubuța, cureana (*șerpariul*, cum se mai zice, dar acesta e mai lat, de cât cureana) *calțunul* și *incălțăminte*, apoi *imbrac* și derivatele din *bracca*, ce le-am înșirat mai sus. Se vedem, ce am păstrat din:

III. Sarcinele ostășesci?

Bagajul, ce purta ostașul roman în spate se numia: 21. *sarcina*, românește: sarcină, ce se pacheta pe 22. *furca*, furcă („mulii mariani”) într'un: 23. *coș* — corbis, care era întărit pe o scândură 24. *scândură*, scândula. În coșul acela mai era: 25. *sac*, săculeț, *saccus*, cu „*far*” (de unde și *farina*) = alac, (un fel de grâu) pe care îl 26. *pisa*, pisare, lat. *pisare*³⁾ (în l. clasică: *pinso*) în *piuă*, lat. *pila*. În același săculeț ave și 27. *foi* (*folles*) (*foisorii* sau *folcuții* folliculi (Bojinea op. cit.) 28. *securea securis*, un firez și 29. *vas* (olă) pentru fiert, cum și pâne pe câte 14 și mai multe zile.

¹⁾ Bojinea, Antic. rom. II.

²⁾ Cit. d. Aron Densușan ist. lit. rom. ed. II. pag. 27.

³⁾ La Varro R. Rom. I. 63. cit. de același, pag. 30.

De sarcinele ostașului roman se țineau și pari, ce-l ave fie-care legionar și-l folosia la facerea castrului, la val; așa dar:

30. *paru*, palus, care îl implântau în dată, când se apucau să facă valul împrejurul taberei. De aci a „*pune parul*”, „*cine a pus mai întâiu parul*”, ș. a. sînt expresiuni îndatinate în popor, când vorba e despre fondatorul unui sat.

IV. Din internul castrului.

31. *curte*, din cortem sau cohortem, de la cors sau cohors.

32. *pörtă*, porta.

33. *fosă* = șanț, lat. *fossa*, săpătura sau șanțul din jurul castrului. În usul dialectal, prin Bănat. „Când am venit, am căzut cu soția într'o *fosă*”, zise Pascu Preda din Comorisc (cott. Caraș-Severin) către Esc. Sa. În. P. S. D. Mitropolit Dr. Victor Mihályi, atunci episcop în Lugos.

34. *veghe*, a *veghia*, *vigiliae* (*vigilare*) sentinela.

35. *tresură* archaism din Cod. Voron. însemnă: scrisoare, derivat prin metatesă din lat. *tessera*, parola de zi *scrisă* pe o scândurice (*scandula*).

36. *val*, din *vallum*, și acesta colectiv din *vallus*, par, pociumb, în înțeles de meterez, împletitură, șanț întărit cu pociumbi. E adevărat, că poporul nu în acest sens zice cuvîntul val, ci numai ca *val* de apă, val de pînsă ș. a., dar provenința din castru rămîne certă, cu totă schimbarea sau restringerea înțelesului.

37. *rost*, gură, cioc, din *rostrum*, pl. *rostra*, ciocul nărilor.

38. *măior*, din *malleolus* = măiă mic și lance de aruncat foc asupra dușmanului; că aveau *malleoli* sau *măiorii* materii combustibile bine întărite pe coda lancei și acele aprindându-le le aruncau asupra asaltatorilor și a mașinilor lor. Vorba am extras-o dintr'o colindă comunicată mie prin studentul Ion Beccheri din Teuș, unde se zice:

„Și tare mi-l bătea

„Prin talpe, prin palme,

„Cu cule de oțel,

„Cu *măior* de fer.” în sensul de mic măiă, sau ciocan de bătut cule. În usul de toate zilele până acuma n'am aflat acest cuvînt. Nu se zice nici în Teuș.

39. *fust*, de unde e deminutivul *fustel*, cu însemnare specială și restrînsă la răsboiul de țesut și la scările portabile; *fust* = bătă, ghiogă, măciucă, din lat. *fustis*, aceeași. Vechimea vorbil *fust* se vede și din forma ei, că e derivațiune populară sau vulgară din *fustis* prin apocopă; iar nu de la *Acusat*, sing. după analogia: *munte*, din montem, *punte* din pontem ș. a. asemenea. *Trebuie*, că existe și în limba vie, de ore ce în Lexiconul de Buda este *fustiă*, iar în Dicționarul rom.-germ. a lui Barcian: *fust*.

În unele versiuni românești ale Evangeliilor aflăm: „ați venit ca la un lotru, cu săbii și cu *fusti*.” Correspunde textului latin din Vulgata (Luc. XXII, 52) „cum gladiis et *fustibus*”, ceea ce Sam. Clain a tradus cu săbii și cu *lemne*, alții: . . . și cu *pari*” — ca și în Tetravangelii lui

Coresi. ¹⁾ Evangeliile din România tipărite cu litere străbune au vorba *fusti*, de sigur în sensul: *pari*. Mi-se pare dar greșită părerea d-lui Șainean, în Dicționar. Univers. ad voc., că acest cuvînt ar fi însemnat „odiniură *suliță*”. — Bătăia cu *fusti* era pedepsă de mörte cumplită și esemplară. Pe vinovatul desertor, dar prins, ori care a părăsit postul, îl lega de un stîlp ca de 1½ metr. de înalt numit „*fustuarium*” și așa îl băteau cu *fusti* și cu pietri până îl toropiau de tot: „*fusti necat*” (Tac. Ann. 21).

(Va urma.)

ALBERTINA.

— Povestire. —

—*—

(Continuare.)

Ziua aceea a fost pentru familia d'Espinasse o amestecare de bucurie și de durere. Albertina — după ce a venit de la biserică — a chemat pe mamă sa de o parte și îi zise:

— Mamă, vreau să-ți spun ceva; cât ce am primit pe Domnul Christos în preasfînta Cuminecătură, am simțit în mine ceva nou, o nespuse senzațiune de fericire, atunci am rugat pe preabunul Dumnezeu pentru bietul tată și pentru toți scumpii mei repositați, pentru tine, pentru mōșă și pentru Richard, apoi am zis către Domnul: Scumpe Isuse, darul, ce-l cer pentru mine în ziua acesta este ca să se implinescă întru mine voia ta cea preasfîntă; dar dacă bine îți va plăce, mângăie și pe mama mea, făcîndu-o — ca — recunoscîndu-se nevinovăția moșului meu să fie restabilit la onōrea de mai înainte numele de Montermē și ea să-și potă vedea pe fiii ei mergînd cu o sfîntă fală că pōrtă acel nume.

Atunci am simțit în fundul inimei mele un glas preadulce ce-mi zicea: Fica mea, darul ce tu mi-l ceri — ți-l voi concedea la timpul sēu, dar înainte de a ți-l da, eu voesc de la tine o jertfă mare, pregătește-te așa dară și fă ca să te conformezi în ori ce împrejurare voinței mele.

— Scumpa mea fică, fi răspuse mamă sa îmbrățoșîndu-o cu căldură, — eu sperez că rugăciunile tale vor fi ascultate, dar în ori ce împrejurare crede cu statornicie, că tot aceea ce face și dispune Dumnezeu e îndreptat tot de una spre binele nostru cel mai mare, și dacă El ne refuză mângăierile pămîntesci, acesta o face numai pentru ca să ne reserveze bucuriile nespuse în patria cerescă. Acum să mergem la bētrăna, carea abia așteptă să te îmbrățoșeze.

Cât ce vēdu fetița pe dōmna d'Espinasse, se aruncă în brațele ei și-i șopti: Scumpa mea mōșă, inima imi spune, că în scurtă vreme vei fi mângăiată și vei vedea restituit în onōre numele de Montermē. Bētrăna o strînse la sinul sēu plângînd și-i răspuse:

¹⁾ Veđi ediț. lui C. Erbicean pag. 63.

— Deie preabunul Dumnezeu, îngerul meu, ca voturile tale să fie ascultate, și eu voi muri mulțumit!

Cele două fete petrecură restul acelei zile în retragere și în rugăciune; după amăzi s'au dus amândouă la pescărie și acolo se rugară cu multă căldură, apoi seșură și Ana zise către prietina sa:

— Cât sum de fericită! N'ăși fi creșut nici odată să gust o bucurie atât de viuă și delicioasă! . . . Astăzi dimineță eu nu mă mai socotiam a fi o biată orfană părăsită, ci îmi părea că sum cea mai bogată și cea mai fericită dintre făpturi . . . Și de fapt, ce poate lipsi aceluia, care posedă pe Dumnezeuul său? . . .

— Drept ai, buna mea amică, și eu mă simțesc fericită, și ziua aceasta a fost cea mai frumoasă zi a vieții mele. Acum numai un singur dor mai am.

— Și ce poate fi dorul acesta? — Întrebă Ana curiosă.

— Ascultă, scumpa mea, să nu te vatăm, dacă ție — care mi-ai fost pururea cea mai scumpă, ba singura mea amică — nu-ți pot spune pentru prima dată cugetul meu, dar motive grave mă conștrâng să tac. Să știi baremi atâta, că astăzi am cerut de la Dumnezeu prin mijlocirea preasfintei Vergure o grație foarte importantă, și te rog să-ți unesci rugăciunile tale cu ale mele ca să o pot dobândi, și dacă — cum speriez — Dumnezeu se va învrednici a ne asculta, atunci oh! atunci da, îți voi putea descoperi totul, și tu vei aproba lucrarea mea.

— Eu, — răspunse Ana, — voi respecta secretul tău și mă voi ruga din totă inima preabunului Dumnezeu, ca să se învrednicască a-ți împlini dorințele tale.

Făcându-se sară, cele două prietene se îmbrățoșară cu dragoste și Ana zise încet către amică: Fii liniștită, eu speriez, că în scurtă vreme ți-se vor împlini dorințele tale și vei fi deplin fericită.

Aceste zicându-le, salută și mulțami marchesei Iulia și mamei acesteia, și se înturnă însoțită de Teresia la mica căsuță, unde locuiau amândouă, și în ziua următoare atât orfana cât și Albertina își reîncepură obicinuitul mod de viață.

(Va urma.)

Să credem în Dumnezeu!

(După Can. Ludovic Schüller.)

(Continuare.)

Etă glasul puternic al inimei, strigarea sufletului, exclamă acel canonic — cetind aceste ultime cuvinte. Câtă simplitate și câtă putere de argumentare! Canonicul rămase mișcat, emoționat, și a dat aceea scrisoare și la alți preoți, cari tocmai erau în acel institut spre a-l visita; neîntrerupt medită asupra acelui argument, care pe cât e de simplu, pe atâta este și sublim! Așa dară și un biet nefericit, un sorman prunc surdo-mut, întrebându-și inima sa, nu poate să nu recunoască un Dumnezeu. Cine va mai avé deci curajul să nege esistența lui Dumnezeu, când și un nefericit surdo-mut simțese glasul conștiinței sale, care-l muștră pentru transgresiunile și greșelile ce le comite? Dacă așa dară omul simțese un glas în fundul inimei sale — care-l muștră aceasta este chiar fiind-că avem în noi un

judcător teribil, căruia neconștient trebuie să-i răspundem, și care (glas) pururea ne acuză, ne osîndesce. Este glasul lui Dumnezeu însuși, care ne vorbește din fundul inimei noastre, este Supremul Legislator, carele nimic nu poate trece cu vederea, și care e mai pe sus de cât toate legile omenești, cari foarte adese ori nu pot pedepsi pe cei vinovați. Acest Judcător nevăzut, nepăcut celor răutăcioși și omenilor plini de fără-de-legi, vecinicul răsplătitor al binelui și pedepsitorul răului, carele și pe acest pământ pedepsește călcarea legii sale, ce e scrisă în inimile noastre cu glasul teribil al muștrărilor, — omul nu și-l'a creat de sine, ci e silit să mărturisască esistența sa.

Teodoric, regele Ostrogoților, s'a pătat cu sângele cel nevinovat al nobilului bărbat Simmac. Într-o zi s'a întâmplat că la cină i-se puse înainte un cap de pește de o mărime extraordinară. Atunci Teodoric strigând de spaimă, sări de la masă, căci credea că vede o nălucă rănjindu-se: Eă văd capul lui Simmac — strigă el — ochii lui cei schinteitori și dinții, cari voesc să mă mănecă . . . ha! ha! . . . și tremurând de spaimă fugi din sală, se aruncă pe un pat și după trei zile puternicul rege al Ostrogoților a fost aflat mort.

Împăratul Constantin porunci săucidă pe propriul său frate Teodosiu, care era diacon evlavios, și încă în aceeași zi, când acela și îl împărțăși sfînta Cuminecatură. Din această oră l-a prigonit zi și noapte o frică de morțe înșorătoare. Ori în cătrău mergea, ori în cătrău se întorcea, i-se păre că vede pe fratele său în vesmînt diaconesc, întindându-i un păhar plin de sânge cu cuvintele: bé frate, bé! El fugi din Constantinopol în Italia și Sicilia spre a-și afla un loc de repaus, înse în deșert.

De unde e frica această torturătoare la acești doi criminali regesi? Pe dinșii nu-l trage la răspundere nici un judecător pe pământ, nu-l amenință nici paloșul călăului, cei niciși fără vină — nu le pot strica, căci ei sînt în împărăția morților. Inse făcătorii de rău știu, că dincolo este un Judcător, la a cărui tron strigă răsplătire sângele fără vină, și de a cărui mână pedepsitoare nu scapă nime! Pentru aceea se stîrnesce „necas și imbulzală peste tot sufletul omului făcător de rău“ (Rom. 2. 9); pentru că acest Judcător nevăzut, își are locuința sa în lăuntru făcătorului de rele; el nu lasă a se corumpe prin aur, a se înșela prin minciuni și a se înblânzi prin lingușiri, și întunecul noptii înainte lui e limpede ca ziua. Acest Judcător nevăzut e Dumnezeu, răsplătitorul cel vecinic, pe cum al binelui așa și a răului, care încă aici pedepsește fie care călcare a legii sale, ce e scrisă în inimă prin vócea osînditoare a conștiinței; pentru că e invederat, cum că nu și-l'a creat omul și-e acest judecătorii nepăcut, care mărturisese în contra lui, îl spălmînteză. Il prigonesce, torturează și prin urmare îl amărește răsplata sperată a păcatelor, adecă bucuria. Este dară un Dumnezeu, pe care conștiința îl mărturisese: este o ființă sfîntă, dreptă, atotșciitoare și nevădută, care ni-a format inima, l-a întipărit legea naturii și a ridicat întru'nșa tribună necoruptibilă a conștiinței, dinaintea căruia și ateistul încă tremură. (Catech. de Deharbe T. I.)

Dar dacă ne va zice cine-va, că el nici de cum nu poate crede în Dumnezeu, trebuie să răspundem, că și aceștia baremi în unele împrejurări ale vieții sau cel puțin în óra morții, vor trebui să recunoască acest adevăr fundamental. Pentru că adevărul despre esistența lui Dumnezeu se potrivește atât de bine cu natura noastră. În cât nu s'a vădut nici când om — căruia pe patul de morțe să-i fi părut rău, că a creșut în Dumnezeu. Cel impil, cel plin de fără-de-legi, în óra morții se tem de înfătoșarea înainte acelu Dumnezeu, pe care de atâtea ori l-a vătămă și negat, se tem să se întîlnescă față în față cu Dinsul. Și óre pentru ce se tem? Pentru că nu se poate nega esistența lui Dumnezeu adnc simțită de sufletul nostru. Necredincioșii pe patul de morțe au un limbaj cu totul tot divers de cel ce l-au avut în viață. În aceea óra înfricoșată vorbește inima liberă de patimi, de prejudețe și de erori.

Era noaptea 12 spre 13 Novembre 18 . . și în Statele-Unite fice unul general — care se fălea că e necredincios, era greșit morboasă. Violența bólei, sbaterea fizică și morală a ficei — prevestia că numai foarte puține minute de viață are. În jurul patului ei erau mai mulți inși, dar necredincioși fiind — ca și tatăl ficei, stăteau neșimțitori, fără milă, răci, și nime n'avea vre-un cuvînt de mângăiere pentru moribundă. Fata — pe a cărei obraz să puté ceti o mare tulburare, chemă pe tatăl său lângă pat, îl luă de mână, l-o sărută și o rece lacrimă vórsând pe aceea mână și privind spre tatăl său cu ochi muribunđi, îi zice: „Tată! peste puțin eu voi muri . . . oh! spune-mi serios, să cred eu aceea ce m'ai învățat D-Ta, că adecă nu există Dumnezeu, nici raid, nici iad, — sau mai bine să cred aceea ce m'a învățat buna mea mamă?“ — Tatăl necredincios se cutremură ca lovit de fulger. Stătu câte-va momente cu ochii ațintiți pe patul iubitei sale fice. Inima lui era tot mai agitată și mai tulburată, dar în șfirșit îi zise cu glas întrerupt de suspinări: Fica mea! crești numai aceea ce te-a învățat mama ta! . . .

La cuvintele aceste necredincioșii, ce erau de față, au rămas uliți și încremeniți, dar unul dintre dinșii vórsând o lacrimă, a erupt în următoarele cuvinte:

— Da, e mai comod a trăi după învățătura cea nouă (după ateism) — dar e mai sigur și mai mângăietor a muri în credința strămoșescă!

Cu tot dreptul așa dară a putut scrie Voltaire că momentul morții e acel moment, în care și cel minciinos și spun adevărul.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“, sub direcția unui comitet. Anul II. Nr. 31. cu următorii sumari: N. Iorga, Angel Demetriescu. — Maria Cuzan, Desbrăcați de-a lumii rele (poezie). — Ion Scurtu, Eminescu și tineșina — Mihail Paleologu, Sonet. — Const. Berariu, Făt-frumos în grădina Sf. Vineri (fictiune în 3 tablouri) — St. O. Iosif, Din culmea V-fului-ca dor (poezie). — Red., Notițe literare: Dr. Leon sau dr. Leon Cosmovici? — „Luceafărul“ de N. I. — O nouă geografie a

a Ardealului. — Pentru unii confrăți din presa cotidiană, de Sc. Numărul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an.

Editor și redactor răspundător:

Aurel C. Domșa.

Nr. 4857—1903.

(33) 1—3

Concurs la stipendie.

Până la 15/2 Septembrie 1903 incl. se publică concurs la următoarele stipendii din fundațiunile archidieceșane:

I. Din fundațiunea „Alesandru Sterca Șuluf”.

1. Două stipendii de câte 800 cor. folosite de Victor Nemes, rigorosant în drepturi la universitatea din Budapesta; care și-a terminat studiile, și de Vasiliu Ciura, jurist absolut de anul IV. în Budapesta, carele a abzis a mai folosi stipendii de 800 cor.

La aceste stipendii pot concurge tinerii, cari studiază drepturile ori medicina la universitatea din Budapesta ori în străinătate.

2. Trei stipendii de câte 400 cor. folosite de rigorosantii în drepturi: Simeon Chețau, carele și-a terminat studiile, Marcel Laslo și Iuliu Chirilă, destinate pentru iuristi la universitatea din Cluș.

3. Trei stipendii de câte 200 cor. folosite de gimnasiștii absolviți: Adrian Oțoiu, Vasiliu Fulicea, Clemente Petrașcu, destinate pentru gimnasiștii din clasele superioare.

4. Un stipendiu de 120 cor. folosit de Liviu Crețiu, student cl. I. gimnasială în Sibiu, care nu și-a legitimat progresul, destinat pentru gimnasiști în clasele inferioare.

Studentii înscriși ca ordinari la școlile de mai sus, cari doresc a obține unul din stipendii înșirate, au să întruiescă următoarele condițiuni și să dovedească:

a) Ca sînt Români gr. cat. mizeri, născuți în Transilvania;

b) Ca pe lângă purtare morală bună au din studii calcul de eminentie;

c) Dintre concurenții vor ave preferință, cari vor pute dovedi, că sînt consăngeni cu piul fundator, spre care scop trebuie să producă atestat compus de respectivul oficiu parochial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă.

Concurenții, la sptica scrisă și subscrisă cu mâna lor proprie în limba română, au să alătore testimoniul școlastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical; au să numească espres institutul, la care si unde vor studia în anul 1903/4 să determine apriat suma și soiul stipendiului, după care suplică, că alt cum suplica nu va fi luată în considerațiune, pe cum nu vor fi luate în considerațiune nici suplicile intrate după terminul mai sus statorit.

II. Din fundațiunea „Ioan Daniel (Dănuț)”.

Un stipendiu de 600 cor. folosit de gimnasiștii Patriciu Nistor, care nu și-a legitimat progresul. Acest stipendiu numai în acel cas îl pot căpăta alți studenți, dacă între concurenții nu se află consăngeni de al fundatorului. Cererile se fie instruite ca cele pentru stipendiile Șulufane.

III. Din fundațiunea „Lazar Baldi”.

Două stipendii de câte 160 cor. folosite de Traian Șteu, gimnasiștii absolviți și de Vasiliu Cosma, gimnasiștii de clasa a VI în Cluș, care nu și-a legitimat progresul în studii. Stipendiile acestea sînt destinate pentru gimnasiștii din comunele țînătoare de comitatul Clușului, și pentru consăngeni de

al fundatorului, fie ei și din alte comitate. Concursurile sînt de a să instrui ca cele pentru stipendiile Șulufane.

IV. Din fundațiunea „Ioan Fekete Negruț”.

Un stipendiu de 120 cor. folosit de Emil F. Negruț, gimnasiștii de cl. V în Năsăud, care nu și-a legitimat progresul în studii. Stipendiuul acesta este destinat pentru studenții de la ori ce institut de învățămînt din țară ori străinătate; în linia primă pentru consăngeni de al fundatorului. Concursurile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șulufane.

V. Din fundațiunea Ioan Vancea numită „cassa archidieceșană”.

Un stipendiu de 200 cor., rēmas vacant de Sabina Pop, care a repausat, destinat pentru elevele ale școlilor de fete.

Patru stipendii de câte 120 cor. destinate pentru elevi preparandiali. Stipendiile aceste în sensul §-lui 8 din literile fundamentale se conferesc numai pe anul școlastic 1903/4. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șulufane.

VI. Din fundațiunea „Andrei Pop Liviu”.

Un stipendiu de 150 cor. de care a abzis Teodor Pop, rigorosant în medicină în Cluș.

Un stipendiu de 120 cor. folosit de Virginia Podobă, eleva de cl. III industrială din Cluș, carele și-a terminat studiul. Stipendiile acestea sînt destinate eschisiv pentru consăngeni de al fundatorului; cari studiază la gimnas. școle elementare de la orașe, la școle reale, universitate, politehnică, agronomie, montanistică, silvicultură; le pot ave și fete. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șulufane.

VII. Din fundațiunea „Alesandru Micu”.

Un stipendiu de 180 cor. urcat acum la 190 cor. care fu dat studentului Andrei Timbuș, gimnasiștii de clasa a VII înse ca unui neînredit cu fundatorul, în sensul punctului 5 al dorinței crediilor, i-s-a putut asema numai pe anul școl. 1902/3. Acest stipendiu este destinat pentru gimnasiștii, elevi la școala comercială și eleve la școala superioară de fete. Cererile se fie instruite ca cele pentru stipendiile Șulufane.

VIII. Din fundațiunea „Timoteu Cipariu”.

Un stipendiu de 200 cor. folosit de Gavrilă Hintea, gimnasiștii absolut în Blaș, destinat pentru studenții la gimnasiul din Blaș. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șulufane.

IX. Din fundațiunea „Br. David Urs”.

Două stipendii de câte 200 cor. folosite de Ioan Horea Pop, student în VI cl. gimn. în Blaș și Isidor Dimboiu, gimnasiștii de cl. V în Blaș, cari nu și-au legitimat progresul în studii. Concurenții au să dovedească cu carte de botez, că sînt români gr. catolici născuți în vre una din comunele aroudate în comitatele: Făgăraș, Sibiu, Hunedóra; cu atestat medical că sînt neplin rănătoși, cu atestat de frecuentare, că sînt școlari în I-a clasă a gimnasiului gr. cat. din Blaș iar fetele că frecuentază la școala de fetițe din Blaș, că au purtare morală bună și fac progres în studii, și că sînt sau pot fi suscepti în seminariul junimei române gr. catolice, iară fetele în internatul de fetițe din Blaș.

X. Din fundațiunea „Elie Vlăsa”.

Un stipendiu de 340 cor. folosit de Eugeniu Roesler, montanist în anul III la Schemnitz, carele nu și-a legitimat progresul. Stipendiuul în linia primă este destinat pentru consăngeni de al fundatorului, cari vor studia la institutul de învățămînt din patrie; îl pot folosi și fetele. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șulufane.

XI. Fundațiunea „Alesandru Filip”.

Două stipendii de câte 200 cor. folosite de Georgiu Tufan, gimnasiștii et. VII. și Alesandru Fugăță, gimnasiștii clasa a VI-a în Blaș, cari nu și-au legitimat progresul în studii. Stipendiile aceste sînt destinate pentru gimnasiștii elevi al școlii comerciale, elevi al școlilor militare. Consăngenii sînt preferiți. Cererile să se instruiască ca cele pentru stipendiile Șulufane.

XII. Fundațiunea „Constantin Alutanu”.

Trei stipendii de câte 120 cor. folosite de Alesandru Bogya, iurist an IV în Cluș, Octavian Cernea, iurist an III Cluș, Emil Murășan, iurist an I. Cluș, cari nu și-au legitimat progresul.

Două stipendii de câte 120 cor. cari în anul școlastic 1902/3 au fost de câte 80 cor. și le-au folosit gimnasiștii Isidor Pop cl. VIII. în Năsăud și Ioan Nemeș gimn. cl. V. în Clușiu, cari nu și-au legitimat progresul. Stipendiile acestea sînt destinate pentru gimnasiștii, studenții la școlile reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie, preparandiale etc. Consăngenii au preferință. Cererile să se instruiască ca cele pentru stipendiile Șulufane.

XIII. Fundațiunea „Ioan Chirilă”.

Un stipendiu de 300 cor. folosit de Aureliu Paul Bănuț, iurist de an IV în Budapesta, carele nu și-a legitimat progresul. Stipendiuul este pentru consăngeni, cari frecuentază ori ce școlă. Cererile să se instruiască ca cele pentru stipendiile Șulufane.

XIV. Fundațiunea „Parteni Moldovan”.

Două stipendii de câte 80 cor. pentru studenții de la ori ce școlă consăngeni al fundatorului. Cererile să se instruiască ca cele pentru stipendiile din fundațiunea Șulufanu.

XV. Fundațiunea „Simeon Romanțai”.

Un stipendiu de 630 cor. folosit de Ioan Mărginean, iurist de an I în Budapesta, carele nu și-a legitimat progresul în studii. Stipendiuul este destinat pentru studenții la universitate, la politehnică, la academia de pictură în Budapesta și Viena pe cum și la academia montanistică din Selmeș.

Două stipendii de câte 126 cor. folosite de Aurel Gerasim, iurist de an IV. în Cluș, carele nu și-a legitimat progresul în studii și de Iuliu Monastirean, carele a absolvat școala comercială în Cluș. Stipendiile aceste sînt destinate pentru gimnasiștii și studenții la școala comercială.

Un stipendiu de 120 cor. pentru gimnasiștii, folosit de Victor Ciungan, gimnasiștii absolut în Cluș. Consăngenii fundatorului sînt preferiți „caeteris paribus”. Cererile să se instruiască ca cele pentru stipendiile Șulufane.

XVI. Fundațiunea „Ioan Bob”.

Un stipendiu de 120 cor. folosit de Vasiliu Botha, gimnasiștii abs. în Gherla. Cererile să se instruiască ca cele pentru stipendiile Șulufane.

XVII. Fundațiunea „Petru Maior”.

Un stipendiu de 120 cor. folosit de Filon Pop, gimnasiștii abs. în M.-Oșorhei. Cererile să se instruiască, ca cele pentru stipendiile Șulufane.

Blaș, din ședința Consistorială ținută la 15 August n. 1903.

Victor Mihályi,
Archiepiscop și Mitropolit
de Alba-Iulia și Făgăraș